

Tomasz Pudłocki, *Miłośnik książek i regionu – Józef Pacykowski*, „Nasz Przemyśl” 2006, nr 6, s. 42

Józef Pacykowski

Przemyślanin z wyboru, długoletni nauczyciel szkół średnich oraz dyrektor przemyskich bibliotek niewątpliwie zapisał się w pamięci wielu pokoleń, kładąc niepoślednie zasługi w rozwoju lokalnego czytelnictwa i oświaty.

Józef Pacykowski urodził się 20 września 1920 r. w Nadybach, w powiecie samborskim, jako syn Antoniego i Marii z domu Jazowy. W Nadybach młody Józef uczęszczał do Czteroklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej, którą ukończył w r. szk. 1930/1931. Dwa kolejne lata spędził w Siedmioklasowej Publicznej Szkole Powszechnej im. króla Władysława Jagiełły w Samborze, po której ukończeniu został przyjęty od r. szk. 1933/1934 do I Państwowego Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Samborze. Szkołę ukończył 21 VI 1939 r., otrzymując świadectwo ukończenia gimnazjum. Do pełnego wykształcenia średniego zabrakło mu dwóch lat – wojna przerwała jego dalszą edukację.

Wojenne losy dyrektora Pacykowskiego z braku źródeł są trudne do prześledzenia. Prawdopodobnie podczas okupacji niemieckiej przebywał trochę we Lwowie (o czym świadczą jego późniejsze kontakty z lwowianami); mógł wplątać się też w działalność partyzancką. Wskazuje na to jego nagła ucieczka z Nadyb jeszcze w okresie trwania wojny. Przyjechał wówczas do Przemyśla. Tu przygarnęła go późniejsza żona, Stanisława Pańczak. Oboje wzięli ślub po zakończeniu działań wojennych, w 1945 r. W grudniu

1944 r. zdał tzw. maturę wojenną w II Państwowym Gimnazjum i Liceum im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu, a w okresie 15 lipca – 31 sierpnia 1945 r. uczęszczał na sześciotygodniowy Wstępny Kurs Pedagogiczny przy Liceum Pedagogicznym w Przemyślu, zorganizowany przez dyrektora Władysława Sykałę z polecenia kuratorium rzeszowskiego.

Po zakończeniu kursu wakacyjnego młodzi małżonkowie postanowili wyjechać do Gdańska-Oliwy, gdzie Józef zapisał się na Wydział Humanistyczny Państwowego Pedagogium. Ze względu jednak na fatalne warunki mieszkaniowe już w październiku 1945 r. przenieśli się do Torunia. Tam Józef podjął studia polonistyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, uczęszczając m.in. na wykłady profesorów: Konrada Górskiego i Witolda Taszyckiego. Po trzech latach studiów małżonkowie przenieśli się do Wrocławia. Na Wydziale Filologicznym tamtejszego uniwersytetu Józef dokończył studia, uzyskując w czerwcu 1949 r. absolutorium. We Wrocławiu Józef Pacykowski podjął pierwszą pracę jako urzędnik w Przedsiębiorstwie Komunikacji Samochodowej. W 1949 r. rodzina powiększyła się o pierwsze dziecko – syna Witolda. Z czasem państwo Pacykowscy doczekają się jeszcze trojga dzieci: Ewy, Zdzisławy i Przemysława.

Obok pracy zarobkowej Pacykowski uzupełniał egzaminy potrzebne do uzyskania tytułu magistra filozofii z zakresu filologii polskiej, który ostatecznie zdobył 30 października 1952 r. Razem z żoną przeniósł się wówczas z powrotem do Przemyśla, gdzie od 1 września 1952 r. uzyskał pracę polonisty w I Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu. W szkole tej pracował równo dziesięć lat –

w latach 1952/1953–1962/1963. Równocześnie od 1 lutego został najpierw kierownikiem, a potem dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Przemyślu, tym samym kończąc swoją karierę nauczycielską w przemyskim „Słowaku”.

Pierwsze swoje starania skupił na znalezieniu placówce nowego lokalu. Ostatecznie z dn. 7 stycznia 1967 r. biblioteka została przeniesiona do gmachu dawnej synagogi „Nowa Szul” przy ul. Słowackiego 15. Budynek, odpowiednio zaadaptowany (przy okazji zdewastowano sztukaterię fasady) 1 marca 1967 r. został oddany do dyspozycji czytelników. Dwa miesiące później, 20 maja 1967 r. odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej i nadanie bibliotece imienia Ignacego Krasickiego. To za jego czasów z dawnego Koła Miłośników Książki uruchomiono przy bibliotece Koło Przyjaciół Biblioteki, a od 1 marca 1968 rozpoczęła swoją działalność Czytelnia Czasopism.

Działalność kulturalno–naukową dyrektor Pacykowski starał się pogłębiać jako członek Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Przemyślu, które na przełomie lat 60. i 70. prężnie działało pod przewodnictwem dr Stefanii Kostrzewskiej-Kratochwilowej. W wydawnictwie towarzystwa *Z dziejów kultury i literatury Ziemi Przemyskiej*, t. 2, Przemyśl 1973 ogłosił artykuł *Zapomniany pobyt Marii Konopnickiej w Przemyślu* (s. 389–391).

Z dniem 1 września 1973 r. Józef Pacykowski został dyrektorem Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej (od 1975 Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej). W nowej placówce zasłynął jako aktywny działacz na polu kultury. Podobnie jak we wcześniejszym miejscu pra-

cy, swoje czynności rozpoczął od znalezienia lepszej bazy lokalowej dla powierzonej mu instytucji. Za jego czasów biblioteka z ul. Waygarta przeniesiona została wpierw na ul. Basztową, a ostatecznie do nowo wyremontowanego gmachu przy ul. Marchlewskiego 32, uzyskując odpowiednio zaadaptowany, obszerny budynek.

Józef Pacykowski starał się podnosić swoje kwalifikacje. W 1977 r. ukończył Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa w Instytucie Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Krakowie. Zdobyte doświadczenia i umiejętności pozwoliły mu skierować działalność biblioteki na nowe tory. Za jego czasów w bibliotece wprowadzono układ działowy, a nie numery; założono i znacznie rozszerzono piękny zbiór archiwaliów i reprintów.

Z dniem 30 września 1980 r. dyrektor Pacykowski przeszedł na emeryturę. Przez kilka lat kontynuował jeszcze swoją działalność pedagogiczną. Równocześnie bowiem do obowiązków dyrektorskich przez szereg lat był polonistą i germanistą w kilku przemyskich szkołach. Przez dwa lata był także kierownikiem klubu nauczycielskiego przy ul. Chopina.

Po przejściu na emeryturę zajął się głównie pomocą w wychowywaniu wnuków oraz hodowlą psów, za którymi przepadał. Czując się w pełni sił przez dwa lata w okresie 1 IX 1992–31 VIII 1994 pełnił obowiązki bibliotekarza w Bibliotece Austriackiej w Przemyśle podlegającej wówczas Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej. Zmarł 14 października 2003 r. i został pochowany na Cmentarzu Zasańskim.